

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravišтво (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inserati) se sprejemajo in veljá tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se čena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvenemši nedelje in praznike, ob 1/4 6. uri popoldne.

Štev. 176.

V Ljubljani, v petek 1. avgusta 1884.

Letnik XII.

Kako bode z Izlamom?

Nobena vera se tako zmagovito in naglo ni širila, kot se je širil nauk arabskega proroka Abdul Kazem Muhameda. Ni še preteklo 12 let, se je že klanjala cela Arabija mohamedovi veri, komaj je počival Mohamed pol stoletja v grobu v Medini, je gospodoval mohamedanizem že na celi strani Afrikanse zemlje. Kmalo je plapolal polumesečni prapor raz Herkulovih stebrov in raz Pirenejskega krilovja; zavladal je tje daleč na vshod do reke Ganges-a in gorovja Kitajskega. V teku enega stoletja je postal Izlam svetovna vera in ob enem politična moč, ki je zapovedovala trem delom sveta.

Vprašali bi, kako to, da se je mogla ta vera tako nagloma širiti? Mi odgovorjamo: Izlam je med vsemi verospoznanji, ki se nahajajo na svetu, vera nasilstva v pravem pomenu besede; Nemeč bi jo krstil „eine erobernde Religion“. Kjer nečejo rado-voljno sprejeti korana, ondi pomaga meč. Muhamed si še misliti ni mogel, da bi bila njegova vera drugim enorodna; vsa druga veroizpovedovanja bi se morala vklanjanju njegovi veri. Kamor pride mohamedova vera v deželo, ondi si skušajo pridobiti njeni pri-staši gospodstvo. Izlam se smatra v vsakem obziru, tako tudi političnem, kot privilegirano verospoznanje po božji milosti, ki trpi drugoverce le pogojno; enakorodnih jih neče nikdar priznati. Kot teokrat je vstvaril Muhamed Arabijo, svojo domovino, enotno državo, v teokratičnem smislu je hotel postati Izlam gospodar sveta. Dvakrat je bil blizu temu vzvišenemu vzoru; prvič v 8. stoletju, drugič v 16. Ali vstali so krščanski junaki in zapodili mohamedansko moč nazaj čez Pireneje, nazaj čez Donavo. Taki junaki so bili Karl Martel, Karl V., Don Juan d'Austria, Sobieski itd. Med te junake bi po vsej pravici morali šteti tudi srednjeveške papeže. Že tedaj so pristigili Izlamu peruti, danes pa mu koplje Evropa jamo, iz ktere menda ne bo več vstal, vsaj v Evropi ne.

Krščanski zapad se mnogo trudi, da bi pre-stvaril Izlam in ga pripeljal v naročje pravi veri, pravi omiki. Velike važnosti je ta napor. Prihodnost Izlama je ob enem prihodnost mnogo milijonov ljudi v dveh največjih delih sveta, v Aziji in Afriki;

njegovi verniki se razprostirajo ondi od daljnih sun-daških otokov in obrežja zadnje Indije tje do za-padnega pobrežja afrikanskega. Po vseh krajih je Izlam enako nepristopen evropski omiki; v tem obziru tudi ni dosti boljše v Indiji, ki je pod gospodvom angleškim, kakor v francoskem Algiru; se vé, da se ta prikazen kaže še očitnejše v pokrajinah, kjer je Izlam še politično vladajoč, tako v Egiptu, v Siriji in v turškem cesarstvu. Za zgodovino človeštva je kaj velikega pomena vprašanje: Kako je danes z Izlamom, ali stoji on na trdnih nogah, kaka bode njegova prihodnost? Mnogo mož je spoznalo važnost tega vprašanja ter se jelo z njim baviti. Naj po-damo tedaj tudi mi „Slovenčevim“ bralcem nekaj misli o tej stvari, nekaj misli samo pravim, ker sicer bi stvar narastla preveč in bi presegala meje slo-venskega dnevnika.

Izlam je prav za prav „vera tega sveta“. Sicer se govori mnogo tudi o onem svetu, na kte-rega tudi večina vernikov trdno verjame. Govori pa Izlam o paradizu in njegovem veselji, o peklu in njegovih kaznih iz tega glavnega namena, da bi drugoverce k sebi vabil, svoje vernike pa strašil pred odpadom od muhamedanske vere. Zato so pa tudi veselja in kazni v koranu tako čudno opisana. Glavni smoter Muhamedanov je bil ta-le: ljudstva hočem pripeljati do spoznanja strogega monoteizma (spoznanje enega Boga) in do tega, da priznajo mene preroka; ako se mi to posreči, potem dobim tudi svetovno gospodstvo na zemlji. On je učil: Izlamu spada zemlja in pravica, njena veselja uživati; kdor mu hoče to dedščino krajšati, se mora kaznovati z mečem in podvreči.

Da lažje spoznamo stanje današnjega Izlama, je zelo važno spregovoriti na kratko o teologiško-političnem temeljnem nauku izlamovem. Izlam uči nekako sledeče: Bog edini, vsegamogočni in ne-skončno usmiljeni je vstvaril vse ljudi. Ker so vsa ljudstva v zmoto in pregreho pala, je sklenil, pravo vero — vero Ibrahimovo in vero družih božjih prič — po Muhamedu zopet prenoviti in jo dati ozna-njevat do konca sveta. Kdor sprejme to vero, temu odpusti Bog, kdor tega ne stori, tega naj verniki prisilijo z vojsko, da se vdá. Malikovalec mora

umreti, ako ne odpusti malikovanja. Posestnik sv. pisma jud, kristjan, mora plačati Mozlemu davek za to, da trpi njegove obrede in mu jih pusti izrševati, kar zahteva vera. Kdor se temu upira, se z vojsko podvrže in kaznuje. Pri tem tako vsedenem boji se mora vdeležiti vsak Mozlem; od otroških let do sive starosti, sicer ga čaka najhujša kazen tn in tam. Zapoved k verski vojski dati, je naloga po-slanca božjega Muhameda in njegovih naslednikov, kalifov.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 1. avgusta.

Notranje dežele.

Iz Čehov dohaja novica, da je vodja pravo-sodnega ministerstva, minister Pražak, okaral vse one sodnike in sodniške uradnike, kateri so o minulih volitvah v moravski deželni zbor agitirali proti grofu Schönbornu in za fakijskega protikandidata. Naj bo resnica ali ne, kar se nam poroča, prav bi bilo na vsak način, ko bi se enkrat tistim uradnikom, ki so še vedno zvesti stebri fakijske stranke, zobje pokazali, kajti naravnost ne-smisel se nam zdi, tistemu nasprotovati, komur se služi. Pošteno bi bilo od tistih uradnikov, ako jim je bila volitev grofa Schönborna toliko zoperna in naravnost proti njihovemu prepričanju, da kot c. k. uradniki volijo sami c. kr. uradnika, ki sicer ni, kdo zna koliko na Slované navezan, pač pak jim saj ko-likor toliko pravičen, da se naravnost iz njih storje-nimi krivicami ne igra, da bi se volitve ne bili vde-ležili, ne pa da se mu protivno po robu postavijo. Minister Pražak je imel toraj popolno prav, če je res okregal dotične uradnike, ki se bodo pa menda za njegov ukor ravno toliko zmenili, kakor se zme-nijo za njegove naredbe gledé pravic slovenskega je-zika po uradih. Tukaj seveda ne mislimo naravnost nemško-liberalnih uradnikov po Českem, kajti oni z našimi težnjami nimajo ničesar opraviti, pač pak imamo na jeziku njihove rodne brate po Štajarskem, ki se za Pražakove naredbe toliko brigajo, kakor za lanski sneg.

„Politik“ pravi, da se v „Agramerici“ bere, da se je od neke strani na Dunaj namignilo, naj bi

LISTEK.

Iz Brezja do Zatičine.

(Dalje.)

Šel sem od lese po poti za mejo pod visocimi črešnjami, oziral se na vse strani, poslušal razne človeške in živalske glasove, in ker me je vse na-pajalo s tako blagodejno radostjo in čudno-sladko zadovoljnostjo, sem se bil tako zamaknil v te pred-mete, da skoraj sam nisem vedel, kdaj sem prišel v vas in kdaj skozi njo. Stoprav na rebri za vasjo vstavila me je družba treh domačih kmetov in me pripravila, ako smem tako reči, spet k zavednosti. Od kmetov sem potlej izvedel, da se posvetujejo, kako bi po vasi pot popravili, za kar sem jim moral jaz naznaniti, kam sem se namenil. Ko sem njihovo zvedavost zadovoljil, začel sem pa polagoma stopiti navzdol v krasno raván razstezajočo se pod manoj od prijazne cerkvice Muljavske in sosednje Kom-poljske vasice tam na desni strani pa med Bojanj-skem gozdom in Podgorico, Gorenjo vasjo in Črne-

hom daleč tja gor proti veličastnemu samostanu Za-tiškemu. Ravno se je hotla v meni razkoračiti revna zgodovinska vednost, da bi našla razne narode, ki so že tukaj pasli svojo živino, pa jo zmoti od cerkve sem krepak glas: „Les prijatelj, les! — Kaj boš mene tukaj pustil?“ Pogledam proti cerkvi — in izza starega zida na pokopališče migal mi je pri-jatelj, kterege sem hotel v Zatičini obiskati. Brž na-pravim nekaj po dobri meri umerjenih korakov, pa sem pri prijatelji. Pozdravim ga kakor veli lepa stara domača šega, ter mu pravim: „Tonček Zatiški, Bog te živi in ti poplati stokrat, da si mi tako pot prikrajšal. Zdaj te mi ne bo treba hoditi na dom obiskovat?“

„Lepo se ti zahvaljujem za teliko prijaznost. Jaz ti pridem semkaj naproti, potlej mi v zahvalo pa tako zabrusiš. Pa ako me nočeš hoditi obiskovat, pojdi pa kar tako za mano. Dol sem se pripeljal pri bratu, ki je šel po opravih tja nekam v Di-movje, nazaj bova morala iti pa peš.“

„Kaj te je pa prineslo sem?“

„Kaj? Bratov voz, pa me ni prinesel, ampak pripeljal, in sicer za kratek čas. Tam gori pri cesti

sem naročil, da naj te ustavi, če prideš memo, jaz sem šel pa sem, da bi te pri cerkvi prestrigel, ko imate toliko potov iz tistega Brezja. Ob enem sem si hotel pa tudi cerkvico ogledati, ki je tako sloveča.“

„Cerkev ti pa jaz lahko razkažem, če mi boš potlej kaj v roko stisnil, da bova imela za na pot. Najprej pojdiva not, saj ključ je v vratih. Najzani-mivejši je presbiterij, ali kakor tukaj pravijo „pred-nji kor“. Le poglej! — Šilasti loki, robovi prosto izpeljani, cvetičast sklepnik, apsida je polovica osme-rokota — gotika. Tudi okna za altajem kažejo ta slog. Stranska okna so pa zazidali in napravili te line, ki so tako neukazne. Do slavoloka še vlada v zidu gotika. Dol naprej je bil lesen strop — pod streho se pozná še slikarija — zdaj so pa napravili svod na neške. Žalostno je videti, kako so znali v novejši posebno zadnji dobi cerkve popravljati. Zunaj boš videl, da so gotična vrata in okna zazidana in mesto njih napravljena novošegna neznačajna. Na prekladu velicnih vrat stoji letnica 1697. Takrat menda so to božjo hišico tako prenovili. Župnik v Št. Vidu*)

*) Muljava je pod Št. Vidsko župnijo.

minister notranjih zadev z Rusi, ki ondi živé, ravno tako naredil, kakor se je z njimi postopalo v Berlinu, da naj bi jih namreč izgnal. Minister notranjih zadev, grof Taaffe, je pa rekel, da tega ne bo naredil, dokler se bodo Rusi na Dunaji pošteno zadržali in po avstrijskih postavah živeli.

Chlumetzkyjevo glasilo „Tagesbote aus Mähren“ jel je hvalisati primorano popustljivost centralistov v moravskem deželnem zboru gledé volitve grofa Schönborna, katero so z začetka centralisti kar meni nič tebi nič zavreči mislili. Chlumetzky pravi, da bo ta čin dokazane zrelosti in spravedljivosti centralistom še v poznih časih obilnega sadu donašal. Nam se pa zdi, da to ni nič drugega kakor primorano kesanje. Centralistom v moravskem deželnem zboru je šlo v resnici za vse kaj drugega, kakor za spravedljivost, njim šlo je za obstanek in le-ta jih je tako v škrbee spravil, da so nekoliko odjenjali in privolili, da se volitev Schönborna ne zavrže slepo, kar samo na podlagi obdolževanja krivivosti, temveč, da se izroči v prevdarek deželnemu odboru. Da jim ta čin, ki so ga morali storiti, ne bo nikdar kdo zna kakošnih dobrin donašal, pripozna urtevtionska „Reichenbergerica“ sama, ktera na vsak način politiko kompromisov, ktere se je Chlumetzky poprijel, zametuje in jo smatra za zavornico, ki bo opovirala pravo gibanje nemško-narodne, t. j. Avstrijske srazne in prusoljubne politike. Ako toraj urtevtionski nemški list sam priznava, kar se tudi slovanskim listom tako vidi, samo da iz drugega stališča, mora stvar vendar le resnična biti.

Razburjenost med *hrvaškimi dijaki*, ki so po Starčevićancih zapeljani, napravili velikanski narodni škandal na ondašnji univerzi, pri katerem so oklicali Miškatočiča za „izdajico naroda“, in se jih je vsled tega menda 9 izobčilo, je silno velika; še večja pak je revščina, kajti večina nima niti bora lastnega. Vsi relegovanci mislijo se obrniti na Rusko. Posebno razdivjani so nekteri med njimi na profesorje, katerim pripisujejo vso nesrečo. Na svetu je že tako, da človek krivde povsod drugod išče, le ondi ne, kje je v resnici. Starčevićancev, ki so vso nesrečo nad vseučiliško mladino provzročili, nihče ne vidi, in vendar je ta stranka, ki jo je napravila in noben drug. Največ pa si je nesreče kriva mladina sama. Kaj se ji je bilo treba nasproti narodni stranki postavljati za narodne rešitelje? Kaj ji je bilo treba zaslužne narodne moze z blatom ometa-vati? Sploh, se li sme učeča se mladina v politiko pečati? Nikdo ji tega ne bo pritrldil in tudi nikdar ne sme biti — nesreča sledi dejanju vselej taka ali pa drugačna.

Vnanje države.

Rusija in Nemčija sklenili ste zvezo skupnega zatiranja anarhizma in nihilizma, ker ste obe državi dobro sprevidele, da s temi anarhisti, kolikor se jih je poslednje leta po Ruskem polovilo in kar se jih je letos po Avstriji po ječah potaknilo, nikakor ni odstranjena nevarnost, ki pri najmanjši malomarnosti od strani redarstva prebivalstvu grozi, zatrta pa že celó ne. Stellmacher, Kammerer in drugi niso drugega nič, kakor fanatizirano orodje drugih mislečih, pa skritih glav, katerim je treba do živega priti, ako se hoče nevarnost s korenino odpraviti. Pa tudi tedaj tega ne bo mogoče, kajti poglavitni reditelji anarhistov ne živé v Avstriji, Rusiji ali pa v Nemčiji, taisti so večinoma v Novem Jorku, deloma pa tudi po Švici naseljeni. Močno se moči, kdor misli, da bo potem mir, kedar bodo Stellmacherja in Kammererja obesili. Kaj še! Mi-roval boče zastrupen anarhističen duh časa le toliko časa, da se ljudje nekoliko v varnosti zazibljejo, in zopet bode se staro prekanjenostjo segal po svojih žrtvah. Zarad tega bo še velike pazljivosti potreba od strani javnih organov, ako bodo hotli v teku časa zlo, na katerem današnji človeški rod bo-leha, popolnoma zatreti. Rusija in Nemčija ste to že sprevideli ter ste si v skupno delovanje podali roke. Naj bi jih tudi druge države v tem preko-

ristnem koraku podpirale, potem se je pač nadjati, posebno če bi tudi Severo-Amerikanci pristopili, kakor se je spomladi čitalo, da bodo zemljo osnažili kuge, ki se anarhizem zove.

V Londonu pri egiptovski konferenci je menda od dne do dne manj upanja, da bi do kakega vspeha prišli. Misel, da bi Angleška in Francoska skupno napravili posojilo za Egipt, se je menda ob medsebojno trmoglavnost razbila; toraj iz te moke ne bo kruha. Poslanci so se obrnili do svojih vlad za nove podučila in že se čujejo glasovi, da bodo vso zadevo Angležem samim prepustili, naj izkubajo iz vse mešanice, kar jim drago. Predlogov na konferenci sicer ne manjka, tudi protipredlogov ima na oštajanje; vsi pak se pogubé v očigled trdovratnosti in ljubosumnosti med Angleži in Francozi. Kakor je stvar sedaj zapletana, se zbranim poslancem še niti ne sanja, kedaj bo konec homatij v Egiptu tako v političnem, kakor tudi v finančnem oziru.

Že se je nekoliko časa mislilo, da bo na **Francoskem**, kjer se sedaj pečajo z mislijo, da bi ustavo pregledali in kolikor treba popravili, pri tej zadevi morda Ferry-jevemu ministerstvu spodletelo; posebno njegovi sovražniki in tekmeči, ki bi se radi namesto njega vsedeli na ministerski stol, so si silno mnogo prizadjali, da bi ministerstvo vrgli. Kakor sedaj vse kaže, se bo ministerstvo ohranilo. Zlobni član VIII. francoske ustave, ki določuje senatu konečna potrdila postav in proračuna, v kterega so se njegovi nasprotniki najbesneje zaganjali gledé preosnove, se bode izpustil, revizija ustave se bo pa sprejela po spremenjenem sporedu.

Izvirni dopisi.

Z Ježice, 30. julija. Redko slovesnost smo obhajali v dan 27. julija. Gospod Matej Sitar iz Stožice je obhajal prvo daritev sv. maše.

Ves teden popred, akoravno je dež nagajal, posebno pa v soboto, so se priprave za ta slavni dan vsestransko delale, in gospod župnik so skrbeli, da je bila cerkev krasno okinčana. Raz zvonika viseča zastava, kakor tudi druge na mlajih, pred cerkvijo in farovžem stoječih so vihraje oznanovale veseli dan.

Ob 10. uri pričela se je slovesnost. Med zvonjenjem in pokanjem možnarjev pomikala se je procesija novomašnika in svatov iz farovža v hišo božjo. Do velikega oltarja dospévši, zapoje gospod novomašnik, znan izvrsten pevec, prav čvrsto: „Veni sancte Spiritus“; in potem je sledila sv. maša.

Pridigoval je gospod spiritual Flis, razlagaje imenitnost in potrebo duhovskega stanu, njegove prijetnosti, ter tudi njegove dolžnosti in težave.

Pobožnega ljudstva se je bilo zbralo od blizo in dalje silno veliko.

Vso božjo službo je pa poveljevalo dobro vbrano in liturgično pravilno petje gospodov bogoslovcev in domačih pevk.

Po končani slovesnosti so se zbrali vsi dotični gospodje duhovni in svatje, ki jih je bilo blizo stotina, na očetovem domu gospoda novomašnika, kjer so se med prijaznimi razgovori in napitnicami izvrstno pogostovali, in prehitro je potekel čas, ko je bilo treba se raziti.

Ad multos annos!

Iz Ribnice, 22. julija. (*Nov zvon*.)*) Da so naši duhovnjani za vse, kar je dobrega in blagega vneti,

*) Po posebnem primerljeji zaostalo — ima pa še vedno svojo ceno. Vr.

je vsakemu znano, kdor jih pozna; posebno pa veliko storé za poveljevanje božje službe. Naša farna cerkev slovi daleč okoli kot najlepša in največa; mislim na deželi je ni večje od naše; zidana je tudi v čisto romanskem slogu, je visoka, krasna in dosti svitla, ter ima dva zvonika. Kdor pride v Ribnico, občuduje našo cerkev; resnično, sedanji rod zapustil bo potomcem lep spominek svoje gorečnosti in vernega čuta. Tudi znotranja cerkev je bogato okinčana, kajti imamo drage kamnite altarje, lepo pobarvane stene, v presbyteriju presne slike in malano steklo v oknih. Zraven tega lepe mašne oblačila in vse potrebne cerkvene priprave, in vse to je novo; nove so tudi klopi iz trdega lesa in nove so krasne orglje, ki stanejo blizo 5 tisoč gld. in slaviyo svojega stavitelja, g. Goršiča. Da bi nam ničesar ne manjkalo, napravili smo si sedaj tudi še četrti veliki zvon, ki je po svoji velikosti v vrsti največjih na Kranjskem, kajti on tehta 53 starih stotov in 71 funtov, glas mu je A, vlil ga je g. A. Samassa v Ljubljani. Ker imajo v 1. zvoniku glasove cis, e, g, novi zvon pa v drugem zvoniku glas A, postane sestava vseh štirik glasov tako imenovani septimen accord D-dur. Veliko veselja smo zopet doživeli, ker naša cerkev se bo odlikovala se zvonjenjem, kakoršnega ni daleč okoli. Zato se je pa ta radost tudi razodevala na obrazih naših duhovnanov, ko so 20. t. m. popoldne ob 6. uri štirje konji pripeljali na močnem vozu novi zvon, okinčan s šopki, venci in zastavami. Sprejeli smo zvon, po mogočnosti jako slovesno; žalibog, da nam je dež nagajal, pa nismo ga bili nejevoljni, ker je bil za polje potreben. Šli smo zvonu naproti do zgornje strani Gorenje vasi, kjer so napravili vrli vaščanje lep slavolok se zastavami. Tega spreveda vdeležili so se g. učitelji s šolsko mladino, deklice so bile večinoma v belih oblačilih; štiri izmed njih so nesle lep venec, ki so ga ovile okoli zvona, ki je bil že tudi poprej jako okinčan. Sedaj smo se začeli počasi proti trgu Ribnici pomikati, šolska mladina v redu naprej potem duhovniki v talarjih in korokih za njimi voz z zvonom in drugi voz, na katerem so pripeljali jarem in druge priprave; ljudstva pa je bilo toliko, da se je vse trlo. Da bi vse to imelo podobo cerkvene slovesnosti, so peli duhovniki med sprevedom latinske psalme. Pod zvonikom smo obstali in se potem polagoma domu vrnili. Ker je sprejem zvona marsikterega do veselih solz ganil, kaka radost bo še le srca napolnila, ko bomo prvi-krat zaslišali veličastni glas A velikega zvona. Marsiktera izjava, ki sem jo pri ti priliki slišal, me spominja besedi starčeka Simeona.

Iz Kamnika, 29. julija. (*Raznoterosti*.) Veliko se toži in se je že tožilo v zasebnih pogovorih, kakor tudi v nam prijaznih in neprijaznih listih, da postaja naše ljudstvo vedno bolj surovo. Ali je to res? Z žalostjo moramo to priznati, saj izglede rastoče surovosti vidimo dan na dan. More li drugače biti? Liberalni duh, ki je pri nas v cvetji, ob enem tudi sad rodi. Nam je le treba kazati na našo mladost? Čemu? je dovelj znano; pogledimo le, kako surovo začenjajo naši učenjaki drug zoper drugega pisati, da še celó nektre ženske, ki so prej bile ponižne ter kaj veliko ná-se držale, je liberalna „olika“ tako razvnela, da so jim zdaj najgrše psovke čez duhovnike ali sicer krščanske može na jeziku. Poleg liberalizma pa pospešuje surovost največ vedno večje

je bil tačas Ljubljčan oče Andrej Mandel, on je tedaj prerodil cerkvico seveda le „sub auspiciis A. R. D. Antonii Abbatis“.

Vender pa ni vsa zasluga njegova. Veliki altar nosi letnico 1674 in je tudi novošegen. Za št. Vidskega župnika Marcine in Zatiškega opata Maksimilijana je ta altar naredil Ljubljanski kipar, Jernej Plumberger, kakor kaže napis na zadnji strani: „Altare hoc Joan. Jacobus Mönhardt cum socis Antonio Schernautsch, Weixelburgenses in Anno 1674 pingebant. Sculptabat vero Bartholomey Plumberger Labacensis Anno eiusdem.“ Nikar se ne plaši pri tej latinščini. Napisal je to Višnjanski slikar, kar se iz tega vidi, da je sebe postavil pred kiparja. Tacemu človeku se pa mora že nekoliko spregledati. Pa pustiva to in ostaniva pri stvari. Z napisom hotel sem te opomniti, da so že pred letom 1697 imeli namen, da bi cerkvico prestrojili po renesančnem kopitu. Sicer pa moram priznati, da so v tistem času res veliko storili za Marijino cerkvico, kar pričajo tudi zvonovi, izmed kterih je eden vlit leta 1651. (Michael Remer Labaci me Fecit D. 1651 S.), drugi pa 1668, tretji je mlajši, ima letnico 1806. Zvoné

tako lepo miloslovesno, pravijo ljudje, da jih nihče ne more prehvaliti. Kedar se vsi trije glasé, pripovedujejo sosesčanom: „Marija moli roženkranc, Marija moli roženkranc“ in jih opominja, da naj ga še oni molijo.

In poprej imenovani altar tudi ni male vrednosti. Prvič je res umetelno narejen in bogato olepšan, drugič pa je tudi častitljiv zaradi starosti. Saj zdaj je na Kranjskem že bolj malo altarjev iz te dobe. Da meni ne bo treba hvaliti, poslušaj slavnega Zatiškega zgodovinarja, ki piše pod letnico 1674: „Majus altare honori Beatae Mariae Virginis in Mullau sub auspiciis itidem Reverendissimi Domini Maximiliani Abbatis, tempore Domini Martini Marzina ad Sanctum Vitum Plebani, cum nubibus ligno deauratis superne circumflexis, quasi spirediter non sine statuarum pictorumque arte adornatis instar sepulchri in magnum decus et ornamentum Ecclesiae, devotionis incrementum, totiusque vicinia non leve emolumentum, sed insigne mediorum aequi- rendorum levamentum et augmentum erigitur, cuius operi perpulchro, atque minime ineleganti finis tandem ipso annó imponitur.“ Jaz bi k temu le še ne-

kaj pridejal. Zgodovinarju popolnoma pritrdim, le škoda, da so postavili tolikošen dar v tako malo cerkvico. Altar je lep in bogat skoraj še preveč — ali ni v pravi razmeri s cerkvijo, kar vse kazi.

Pa ne smeja se predolgo tukaj muditi. Zanimivo je tudi še kaj drugega. Male stare orgljice na koro s podobami Davida in sv. Cecilije na platnicah, ki zakrivajo piščali. Ko bi šla s kora v zvonik, videla bi gor še kamenit vhod s šilastem lokom, ki ne kaže prav na zadnjo dobo gotike. Na vrhu pod linami se tudi še pozná, da je zvonik prizidan. Pogledala bi na cerkvi tudi lahko slikarijo, pa mora biti luč. Ker je nimava, oglejva si brž cerkev še od zunaj. Lópica je kasneje prizidana, to se takoj vidi. Prižnica in altar sv. Dizma na desni strani priča, da se je tukaj zbiralo veliko ljudi k službi božji. To nam potrjuje tudi poprej imenovani zgodovinar. Pripoveduje namreč, da so na sv. Marka dan hodile sem mnogobrojne množice in da jih je leta 1475 na ta dan „Achmet Bassa“ tukaj pri svetem opravilu zasačil in grozovito pomoril, kar se mu jih je zdelo pa čvrstih, odgnal v turško sužnost. Število teh nesrečnih vernikov bilo je 4200. Cerkev, kakor govori

pijančevanje in množče se oskrunjenje nedelj in praznikov. O prvem pri drugi priložnosti kaj, danes le o drugem besedo. Kolike važnosti za dušni in telesni blagor naroda je posvečevanje nedelj, spozna zdaj menda vsakdo, spoznali so že davnej inostrani državniki in zdaj tudi naši postavodajalci, o čemur spričuje nova obrtna postava. Ker je nedelja dan Gospodov in dan počitka, nimamo nič zoper veselice v nedeljo, če se ne zanemarja služba božja in če so sicer zmerne in poštene. Ali kar je pa preveč, je preveč. Noben kristjan ne more odobravati tacihi veselice, s katerimi je sklenjeno zanemarjanje službe božje in oskrunjenje nedelj. Tako n. pr. obžalujemo izlet, ktereга so priredili Kamničanje pred nekaterimi tedni k izvirku Bistrice, ker en del je šel tje že v soboto in je s tem, da so dotični bili brez službe božje, dal povod, da je ljudstvo godrnjalo in delalo mnogotere opazke. Ali, kaj pa tebi mar, če sem pri maši ali ne, to je moja privatna stvar? bi utegnil kdo vgovarjati. Res, da se nima v privatne zadeve nihče vtikati, toraj če nočeš pri maši biti, pa doma bodi, ali izlet v Bistrico ni bil privaten, ampak javen, saj je bil še celó v liberalnem dnevniku naznanjen in je dal veliko očitnega pohujšanja. Kaj si morejo pač misliti naši hribovci, ki imajo več ur daleč cerkev, ako vidijo, da gredo mestjani, ki imajo cerkev takorekoč pred nosom, brez sv. maše v hribe se razveseljovat! Ali ni to očitno pohujšanje? In takih izletov je mnogo. Kar nas je pa pri imenovanem izletu najbolj užalilo in najbolj milujemo, je pa to, da so med onimi, ki so šli že v soboto v Bistrico, tudi nekteri učitelji tukajšnje deške šole. Tudi, če se ne oziramo na oni ministerijalni odlok od l. 1880 št. 6206, ki zahteva od učiteljev, da so v vseh nedeljah in praznikih s šolsko mladino pri službi božji, ne moremo njihovega čina odobravati. Sam naučni minister se je pri priložnosti šolske novele izrazil, da nimajo ljudski učitelji samo mladine podučevati, ampak tudi in sicer v prvi vrsti vzgojevati. Koliko pa taki izleti učiteljev, s kterimi se očitno zanemarja služba božja, pripomorejo k poblaženju mladine in k njihovemu lepemu zgledu, to naj umé, kdor more, mi ne razumemo.

Tudi nam ne gre v glavo nasprotje med takim činom in pa tesnosrčnostjo, s katero nekteri učitelji našega okraja ostentativno preiskujejo knjige „Družbe sv. Mohora“. Znano nam je in se nam je popolnoma potrebna zdela zapoved naučnega ministra, da naj se dobro preiščejo knjige, ki se denejo v šolske knjižnice, a ni nam znano, da bi se moralo to izjemoma pri knjigah „Družbe sv. Mohora“ zgoditi na tako ostentativen način. Kolikor nam je znano, se v drugih šolskih okrajih bukve brez ozira, kdo jih je izdal, od tega ali onega učitelja preberó in če ta knjigo za mladino za sposobno spozna, se potem v zapisnik zapiše, ne da bi se na konferencah predlogi stavili. Na eni strani se išče dlaka v jajcu, na drugi strani se pa kozli požirajo. Knjige „Družbe sv. Mohora“ se tesnosrčno in ostentativno preiskavajo, na drugi strani se pa kupuje za učiteljske knjižnice „Brehms Thierleben“, ki je pisan popolnoma po materijalističnih in sicer darvinističnih načelih. Gospoda, kako vendar se to vjema.

Ker sem že govoril o surovosti, naj omenim še sodnijske obravnave, ki se je vršila zaradi ometanja

ljudski jezik, ni mogel požgati. Verjetno je, ker se dá to sklepati iz zidanja, potlej pa tudi zgodovinar ne omeni nikjer ničesar, da bi bil Turek podrl ali požgal cerkvico. Iz tega pa se dá nekoliko določiti njena starost. Že tolikrat omenjeni Zatiški zgodovinar, ktereга navadno navajajo — to opomnim radi tega, ker izmed Zatiških očetov ni samo on pisal zgodovine svojega samostana, Valvazor mi tu ni v mislih — nam ne pové, kdaj je bila cerkev zidana. Ko bi mu bilo leto znano, bi bil bržkone kje naznanil, ker pripoveduje tako rad podrobnosti.

Zdaj pa poglej tam le gori zazidano gotiško okno in malo naprej drugo. Bila so majhna, le na konci apxide so bila večja. Škoda, da so iz teh mrežvino pred nekaterimi leti odpravili. Taka je toraj cerkev Muljavska. Le še enkrat jo poglej. Bog vé kakov mojster je ni zidal, ker je zid véasih zunaj malo vegast, pa je vendar zanimiva. Tako. „Zdaj jo pa odriniva proti tvojemu domu. Na cesto hoditi se ne spleča, kar naravnost po polji in po travnikih jo mahniva!“

„Koder hočeš, da bo le prav. Vsaj ne bom gor in dol po tisti poti hodil.“ (Dalje prih.)

g. županove hiše. Mi smo, to se samo ob sebi razume, odločno zoper take in enake surovosti, naj se godé komurkoli, če tudi našemu največjemu nasprotniku. Na osebe ne gledamo ampak na dejanje. Toraj k obravnavi. G. župan je tožil nekega tukajšnjega posestnika, da mu je ometal hišo. Obravnava bi se imela vršiti 30. junija. Zatoženec pride ob napovedani uri k obravnavi ali tožnika ni bilo. Ker tudi ni bilo nobene priče, je bil zatoženec oproščen. Čemu to poročam? Zato, ker je ob svojem času nekdo v „Sl. N.“ perfidno podtikal konservativni stranki ta zločin. S tem pa hočem konstatirati grdo obrekovanje v „Slov. N.“; saj še g. župan sam ni iskal suroveža pri ti stranki.

Zdaj pa še nekaj. Ob svojem času sem poročal, kako je g. župan zahteval od oskrbnitstva cerkve na Žalah 200 gld. za neke kamnite stopnjice, ktere so pred 14. leti vzdali v zvonik. Naj poročam tudi izid. Mož ni mogel svoje tirjatve podpreti z veljavnimi razlogi. Skliceval se je na neko pogodbo, ktero je moralo — po njegovi misli — tadanje cerkveno oskrbnitstvo skleniti z županstvom. Ali kako pogodbo dokazati, ker je ni nikjer pisane, ker je tadanji župnik in dekan že nad 12 let pod zemljo, ker je prvi cerkveni ključar že pred nekaterimi leti šel za njim v večnost, ker še sedaj živeči njegov tovariš nič o nji ne vé in je tudi tadanji župan že zdavno šel pod zemljo! G. župan je svoje upanje stavil v zidarskega mojstra, ki je takrat vzdaval stopnjice in je od njega pričakoval, da mu bo pomagal v zadregi. Na smrtni postelji ležeč je bil zidarski mojster sodnijsko prisiljen, da je prisegel. Res je prisegel pred pragom večnosti stoječi mož, a prisegel je proti županovemu upanju. Dejal je, da o sklenjeni pogodbi nič ne vé. Zdaj je mož, ktereга je navé g. župan za edino še živečo glavno pričo, tudi že v večnosti. Naj pristavljam ničesa. Kdor hoče iz tega spoznati proticerkveno mišljenje našega g. župana, naj spozná; kdor hoče pa nasprotno spoznati, skrb za srenjo slobodno mu. Nam se pa hoče dozdevati, da nas čaka še marsikteri boj še za veliko važniše stvari, kakor pa do znaj. Bodi si, tudi tega bo enkrat konec. Kje so zdaj Julijani, Neroni, kje Napoleoni! Ni jih več; sodba o njih dejanji je pa še na svetu in bo še tudi za nami: Mene, Tekel, Fares.

Iz Maribora, 31. julija. (XIV. Jahresbericht der k. k. Staats-Oberrealschule in Marburg), ki ga je priobčilo ravnateljstvo na koncu šolskega leta 1884, obsega poleg navadnih šolskih poročil dva sestavka: a) „Ueber Transformation in der orthogonalen Axonometrie“ od G. Knobloch-a, in b) „Beitrag zur Kenntnis der Marburger Brunnenwässer“, od prof. R. Spiller-ja. Prvi sestavek bode težko kdo prečital, čeravno obsega le 12 strani, ker je poln matematičnih in geometričnih znamenj, ki zamorejo le matematike strokovnjake zanimati; zato pa je drugi sestavek zlasti za Mariborčane tolike važnosti, da bo gotovo vsak čitatelj obžaloval, zakaj g. prof. te tvarine ni obširniše obdelal. Iz le 5 strani obsežnega spisa izvemo, da je g. prof. Spiller kemično preiskal 22 studencev v raznih delih Mariborskega mesta ter našel, da je samo v dveh studencih voda popolnoma ugodna za pitje, v vseh drugih studencih pa je bilo več ali manj škodljivih ali vsaj za zdravje sumljivih tvarin najti. S tem se vé da ni dokazano, da bi v Mariboru o obče bila slabša voda, kakor v drugih mestih, ampak da je po mestih sploh voda v studencih slabša, kakor zunaj mesta.

Iz šolskih poročil zabilježimo tukaj le obče zanimajoče podatke. Učiteljev je bilo v tem letu 15, učencev pa 120; skoro polovica teh, namreč 48 jih je bilo v I. razredu, v višjih razredih pa le po 5 do 8. Po učnem vspehu je izvršilo leto z odliko 12 in z enojko 80 učencev; dvojko jih je dobilo 14, trojko 5; poskušnjo jih sme delati 6, in neizkušani so ostali 3. Po veri je bilo katolikov 111, protestanti 3, starovercev 5 in 1 jud; po narodnosti Nemcev 96, Slovencev 15, Srbov 5, Madjara 2, Čeh 1 in 1 Italijan. Kakor se iz teh podatkov vidi, nimajo slovenski fantje veselja do študiranja na realki, menda najbolj zavoljo tega ne, ker po dovršeni realki se nimajo razun v tehniko nikamor obrtniti; tehniki pa tudi zdaj že težko do kruha pridejo.

Letos je bilo v zadnjem razredu 5 učencev, pa samo 3 so skušnjo zrelosti prestali; dva teh sta namenjena iti v tehniko, eden pa v akademijo umetnosti.

Gledé na učni načrt je na Mariborski realki ta posebnost, da se veronauk podučuje le v spodnjih 4 razredih, tako tudi slovenščina, in sicer le za ne-

ktere obligatno; zato pa je francoščina obligatna v vseh in angleščina v višjih razredih, ter se mora iz obeh teh jezikov delati izpit zrelosti, iz slovenščine pa ne. Bodoče šolsko leto se začne kakor navadno 16. septembra z božjo službo.

Domače novice.

(Obravnava o tožbi „Sokola“ zoper profesorja Šukljeja) je bila danes pri okrajni sodnji. V imenu „Sokola“ je namreč tožil g. dr. Tavčar vrednika „Ljubljanskega lista“, ker ni hotel sprejeti poslanega mu popravka o „škandalih“ pred kazino. Sodnik g. Čuček je pa g. prof. Šukljeja oprostil zatožbe tako, da mu ni treba sprejeti popravka in to zato, ker neki ni pravilno sestavljen. Zdaj pride ta zadeva pred deželno sodnijo, kamor se je g. dr. Tavčar pritožil. — Med pričami za „Sokola“ je bil tudi magistratni svetovalec g. Perona, ki je izrekel, da ni slišal ne žvižganja ne sikanja, čeravno je bil ves čas navzoč.

(Pijonirski oddelek) domačega peš-polka baron Kuhn št. 17. vadi se na Ljubljanci nasproti šempeterske vojašnice v zgradbi mostov, kakor se v vojskinem času potrebujejo za prehod čez velike vode. Tak most sestavljen je iz samih čolnov takozvanih pontonov, ki se v vodi zasidrajo drug na drugega priključeni in drug z drugim trdno zvezani. Na pontone pokladaja se tramovi in po tistih položé se deske in most je narejen.

(Nekega kočevarja) umorili in oropali so, kakor se „Laib. Ztg.“ iz Brna poroča, v gozdu pri Jamnici na Moravskem. Truplo njegovo obesili so roparji na drevo.

(Gosp. dr. J. Vošnjak) nam je danes poslal sledeče pojasnilo: „V večerajnji številki Vašega cenjenega lista se v dopisu „Iz Notranjskega“ trdi, da sem jaz glasoval*) za tistih 600 gld. v deželnem zboru. To ni res. Jaz sem pred glasovanjem dvorano zapustil in nisem glasoval, ker po klubovih pravilih nobeden poslanec ne sme glasovati proti sklepu, za ktereга ste se izrekli dve tretjini narodnih poslancev v klubu, kar se je zgodilo gledé tistih 600 gld. V klubu pa sem proti dovoljenju te svote govoril in glasoval.“

(V nedeljo zvečer) ob poli sedmih odrine gledališčni vlak iz Zagreba v zlato Prago, če tudi so si Starčevičevci vse prizadeli, da bi ga onemogočili.

(Grozdje) so Vipavke že prinesle v Ljubljano. Tisti, ki so si ga že privoščili, pravijo, da je še kislo, kar tudi ni čuda gledé letošnjega kislega vremena in zgodnjega časa.

(Ljudsko veselico) napravi v nedeljo, 3. avgusta, Citalnica v Šiški v praznovanje obletnice slavnostnih dni in navzočnosti Nj. Veličanstva presvitlega cesarja na Kozlerjevem vrtu v spodnji Šiški s sodelovanjem vojaške godbe. Spored je sledeči: 1. Koračnica. 2. Tittl — „Slovanske melodije“, ouvertura. 3. „Slovenija svojemu cesarju“, govori gospodičina Zorova. 4. Nedvéd — „Moja rožica“, moški zbor. 5. Strauss — „Prvo dobrikanje“, valček, svira godba. 6. Fajgelj — „Vrli Slovenec“, mešani zbor. 7. Ipavec — „Domovini“, svira vojaška godba. Solo na rogu trobi gospod kapelnik Nemrava. 8. F. S. Vilhar — „U Kolo“, moški zbor. 9. Konsky — „Budnica Lijonska“, svira godba. 10. A. Leban — „Slovo od domovine“, mešani zbor. 11. Verdi — Duet iz opere „Il Masnadieri“, svira godba. 12. Hajdrih — „Mladini“, moški zbor. 13. Komzak — „Zwuky Česke“, potpouri, svira godba. — Za tem ples. — 14. Strauss — „Snežnica“, mazurka, svira godba. 15. Stern — „Pozdrav Ljubljani“, četvorka, svira godba. 16. Strauss — „Publicisti“, — valček, svira godba. 17. Millöcker — „Njegova si“, polka franč., svira godba. 18. Strauss — „Strast v ljubezni in plesu“, brzopolka, svira godba. Streljanje na dobitke na 4 puške in 3 tarče prične se ob 9. uri zjutraj. Vsaki strel velja 5 kr. — Karta za 6 strellov velja 30 kr. — Kdor ne strelja na karto, nema pravice do dobitkov. Dobitki so: I. cekin; II. 4 gld.; III. 3 gld.; IV. 2 gld.; V. 1 gld.; VI. za največ strellov 5 frankov. Kegljanje na dobitke prične se tudi ob 9. uri zjutraj. Trije lučaji veljajo 10 kr. Dobitki so: I. 10 gld.; II. 4 gld.; III. 3 gld.; IV. 2 gld.; V.

*) To naravnost sicer ni bilo rečeno, res pa se lahko „indirektno“ tako razumi. G. dopisovalec je najbrž hotel s tem le povdarjati odpoved ali neodpoved poslanstva, ker izid glasovanja je bil sploh znan. Vredn.

1 gld. Razdelitev dobitkov za streljanje ob 8. uri zvečer, razdelitev dobitkov za kegljanje ob 8¹/₂ uri zvečer. Začetek ob pol 4. uri popoldne. Vstopnina za osobo 20 kr. — Otroci plačajo 10 kr. — Častiti društveniki so ustopnine prosti. Pri slabem vremenu se veselica prestavi na prihodnjo nedeljo. K prav obilni vdeležbi vabi najljubnejše odbor.

(„Jahresbericht der Staats-Oberrealschule in Laibach für das Schuljahr 1884“) došel nam je stoprav te dni. Tri in osemdeset strani obsežna knjižica ima na čelu podoba enega prvih kranjskih botanikarjev iz preteklega stoletja, Joanesa Antoninsa Scopolija; za tem sledi do strani 59 dolg v nemškem jeziku pisan za botanikarje jako zanimiv sestavek: Versuch einer Geschichte der Botanik in Krain 1754—1883 von Wilhelm Voss, k. k. Professor. Temu sledijo „Schulnachrichten.“ Učiteljstvo obstoji z enega ravnatelja in 18 profesorjev in učiteljev. Učencev obiskovalo je višje realno Ljubljansko 211. in sicer I. razred 76, II. 58, III. 24, IV. 22, V. 8, VI. 9 in VII. 14. Od teh je bilo 73 Ljubljancev, 68 domačinov, 61 iz družin avstrijskih krajev, 6 iz dežel ogerske krone, 1 Bavarec, 1 Württenberčan in 1 Lah. Gledé veroizpovedanja imamo 204 katolikov, 4 luterane avgsb., 1 luterane helv. in 2 žida. Po materinščini so razvrsteni v 93 Nemcev, 90 Slovencev, 2 Hrvata, 1 Čeh, 24 Lahov in 1 Francoz. Odličnjakov imel je zavod 10, enojko dobilo jih je 149, preskušnje ima jih 29, dvojko 19, trojko 4. Podučni jezik bil je nemški le pri Slovencih se je slovenščina v domačem jeziku podučevala. Obligatni jeziki bili so: Slovenščina za Slovence od I. do IV. razreda; francoščina od III. do VI. razreda in laščina v VIII. razredu. Deloma obligatni: slovenščina ali laščina v V. in VI. razredu; slovenščina ali francoščina v VII. razredu. Prostovoljno učilo se je slovenščine 29 neslovencev. Naj mlajši dijak bil je star 11, naj starši 21 let. Na zrelotni izpit oglašilo se jih je 14; od teh sta ga napravila 2 z odliko, 6 je zrelih, 4 ga zamorejo ponavljati čez 2 meseca, eden čez 1/2 leta, 1 pa čez eno leto. 9 dijakov pojde na tehniko, 5 pa drugam.

(V krčmi) kapiteljske ulice št. 13. se po izjavi lastnika toči le Št. Jernejsko vino lastnega pridelka, katero je bilo tudi preiskovano in za naravno spoznano.

(Dva odbornika) delavskega društva sta danes v pričo vredništva izjavila, da čisti dobiček nedeljske „Tombole“ v Šiški je bil za domačo blagajnico. Kar s tem potrdimo, če jima je kaj pomagano.

(Ravnateljstva za železnični promet) v Ljubljano sedaj še ne bo; pač pak ga nam trgovinski minister postavil po jednega na sosednje meje v Beljak za proge bivše Rudolfove železnice in pa v Pulj za istersko državno železnico.

(Novi štajarski deželni glavar) bo menda namestu Kaiserfelda zmerno-konservativni poslanec grof Bellegarde.

(V Velikovškem volilnem okraju), misli, menda za mesta in trge, kakor telegram v „Pol.“ poroča, v koroški dež. zbor kandidirati trgovinski minister Pino. Pino je bil svoje dni cesarski namestnik v Trstu in tega ravno ni še dolgo. Kolikor se spominjamo, je bil Pino slovenskim Primorcem, posebno pa Kraševcem jako priljubljen in ni jih mnogo vasi, da bi ga ne bile volile za častnega občana. Pino je bil pravičen v Trstu obema narodnostima tako, kakor pred njim še ne kmalo kdo in morda ga tudi za njim ne bo imel Trst cesarskega namestnika, ki bi ga Slovani tako ljubili. Koroškim Slovincem bi bilo toraj le čestitati, ako bi se jim posrečilo ministra Pino za za svojega poslanca dobiti.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

III. Zbornični tajnik poroča o ustanovitvi zadrug:

Odsek dovoljuje si naznaniti, da se za mesto Ljubljano že snujejo zadrug ter da se bodo s priličnimi oddelki v obrtne skupine najbrže v kratkem ustanovile. Tu gre za ustanovo zadrug na deželi. Zbornica dobila je od okrajnih glavarstev vloge, v katerih se prosi, naj se izjavi o sestavi zadrug. Vendar se je tudi gledé onih okrajev na deželi, iz katerih do zdaj niso došle take prošnje, v pozneje navedenih predlogih oziralo, toraj bodo eni veljali splošno kot podlaga ustanovitvam zadrug po deželi, če bodo

predlagana podstava ugajala željam obrtnikov. Po zakonu naj se v prvi vrsti jednaki in sorodni obrti v jedni občini združijo v zadrug, dovoljeno pa je tudi, da se različni obrti združijo v zadrug. V prvi vrsti je toraj treba, da se ustanove zadrug, ktere bodo mogle obstati, katerih podlaga je zadostno število zadrugarjev, ktere bremena združitve preveč ne tlačijo. Dalje nastane vprašanje, na kakov način naj se ustanove zadrug, ktere bodo mogle obstati, katero vprašanje se v naslednjem natančneje razpravlja. Ne more se tajiti, da morajo zadrug imeti v teritorialnem oziru kolikor možno omejeno razsežnost, ker se tako občevanje in razgovarjanje zadrugnih članov olajša, nasprotno pa se občevanje in razgovarjanje zadrugnih članov med seboj, ne gledé na izgubo časa in stroške ob obravnavah in razgovorih, ovira. Dalje se mora misliti na to, da se kolikor možno veliko število članov združi, ker je le tako pričakovati uspešnega delovanja bolniške blagajnice ter se je sploh le tako nadejati uspeha. Pri tem se je ozirati tudi na razdelbo obrtnih skupin in rešiti se mora vprašanje, če bi bilo možno ustanoviti zadrug po obrtnih skupinah, ali pa naj se pridrži ustanovljanje kolektivnih zadrug. Gledé tega se mora opomniti, da bi za združenje v zadrug pri menjajočih se obrtnih in krajevnih odnošajih, ne bil vselej isti način primeren, marveč različni. Pri reševanju tega vprašanja in pri stavljenju daljnih sledečih predlogov je bil pred vsem obrtni register, kterege vodi zbornica, merodajen, in zaradi tega so se napravili izpiski iz obrtnega registra, da se spozna število in vrsta obrtov v vsakem davčnem, oziroma političnem okraju. Na podlagi teh brojevnih podatkov se je toraj postavilo načelo: I. Da se zadrug za vsak obrt posebej morejo le v redkih okrajih zaradi pičlega števila obrtov ustanoviti; II. da se ne more priporočati, da bi se ustanovile zadrug, obsežajoče samo jedno ali več občin, ker manjka primerne števila zadrugnikov; III. da bi bilo primerno, da se ustanovijo zadrug za večje ali manjše skupine obrtov in tudi različnih obrtnih vrst, raztezajoče se čez jeden sodnijski ali politični okraj. Gledé zadrug, ktere naj bi se v posamičnih okrajih ustanovile, se priporoča naslednji načrt:

1. Gostilničarji, točarji vina in piva, točarji žganja, restavrantje, kavarnarji, hôteli, najemni vozniki in prepeljevalci naj bi imeli

- a) za davčni okraj Postojno in Bistrico po jedno zadrugo, potem za davčna okraja Senožeče in Vipavo vkup jedno zadrugo;
- b) Kočevje jedno zadrugo, Velike Lašiče in Ribnica vkup jedno zadrugo;
- c) Krško in Kostanjevica vkup, potem Mokronog in Radeče vkup jedno zadrugo;
- d) Kranj jedno zadrugo, Loka in Trzič vkup jedno zadrugo;
- e) Ljubljanska okolica, Vrhnika, Litija, Zatičina, Idrija, Lož, Logatec po jedno zadrugo;
- f) Kranjska Gora in Radovljica vkup jedno zadrugo;
- g) Rudolfovo jedno zadrugo, Žužemberk in Trebnje vkup po jedno zadrugo;
- h) Brdo in Kamenik po jedno zadrugo;
- i) Metlika in Črnomelj vkup po jedno zadrugo;

2. Mlinarji in žagarji naj bi imeli v vsakem političnem okraju po jedno zadrugo, in sicer zaradi prepričlega števila pomožnih delavcev in gledé na to, da so z mlini združene žage, toraj ni lahko možno ta dva sicer različna obrta ločiti.

(Dalje prih.)

Razne reči.

— V Budapeštu na pošti so že zopet zasledili velikanske tatvine, kakor so menda sedaj ondi na dnevnem redu. 29. junija prišlo je tje kaj z Dunaja blizo 600.000 denarja v bankovcih, ki so bili v raznih zabojih zapečateni. Na enem teh zabojev so bili cesarski pečati potrjeni in odstranjeni, na mesto teh pa ptuji pritisknjeni. Iz zabojčka je bilo vzetih 30.000 goldinarjev in namesto njih so bile ondi vložene tri opeke. Nič se še ne ve, ali se je bila tatvina zgodila na poti z Dunaja v Budapešto ali pa v Budapeštu. Preiskava se je začela.

— Ni čuda, da so anarhisti tako predrzni, če se še tako visoke glave za-nje potegujejo, kakor je Viktor Hugo. Ko so mislili obesiti irskega zavrtnega morileca, prosil je zanj angleško kraljico, ki se pa na njegovo posredovanje ni ozirala. Zdaj se je pa zopet obrnil na španskega kralja Alfonza, da bi pomilostil dva uporna častnika. Tudi tu ni nič dosegel. Res žalostno, da imajo prevratni uzori svoje

zastopnike v tako visocih krogih! Sicer se pa Viktor Hugo med nje prišteva le po svoji domišljiji. Kjer ni vere v Boga, tudi ni vdanosti do obstoječe zakonite oblasti.

Telegrami.

Dunaj, 31. julija. Uravnava reke Glan potrjena je od presvitlega cesarja.

Dunaj, 1. avgusta. Henrik Laube umrl je tukaj danes zjutraj ob 6. uri.

Langen, 1. avgusta. Prvi vlak za poskušnjo iz Bludenza prišel je ob 10 dopoldne.

Rim, 31. julija. Da bi se bila v Turinu kolera prikazala, ni res.

Marseille, 1. avgusta. Včeraj umrli so tukaj 4, v Toulonu 2, v Arles 2 za kolero.

Carigrad, 1. avgusta. Pomorski roparji vjeli so sina angleškega konzula v Rodosto in zahtevajo zanj 7000 funtov = 70.000 goldinarjev.

Umrli so:

31. julija. Frane Kos, uradni sluga, 60 let, Soteska št. 10, Pyaemia.

V bolnišnici:

30. julija. Urša Predalič, zasebnica, 63 let, srčna napaka.

31. julija. Frane Cvajnar, delavec, 60 let, Fibris intermittens perniciosa.

Tuji.

31. julija.

Pri **Maliči**: Fried. Breindl, železn. nadzornik, s soprogo, z Dunaja. — Irena Grund, odvetnikova soproga, z družino, z Dunaja. — Bril, Lackenbacher, Baller, Paschka in Doring, trg. potovalec, z Dunaja. — Dr. Brehlich, mestni tajnik, z Reke. — Karolina Lapajne, trg. soproga, iz Idrije. — Vitez Gossleth, zasebnik, iz Hrastnika. — Jaroslav Skoupel, iz Soteske. — M. Stalzer, izdelovatelj sukna, iz Kočevja.

Pri **Slonu**: Artur Hauße, trg. potovalec, iz Draždan. — Karl Polatzek, trgovec, z Dunaja. — Ferd. pl. Persich, trgovec, iz Trsta. — Eugenija pl. Blaž, z družino, iz Trsta.

Pri **Tavčarji**: Janez Legat, c. k. profesor, iz Trsta. — Ferd. Konič, trgovec, s soprogo, iz Trsta. — Frane Legat, c. k. vradnik, iz Albane. — Dr. Frane Kos, c. k. profesor, iz Gorice.

Pri **Južnem kolodvoru**: Richard Schmidt, c. k. nadporočnik, z Dunaja. — Angelato Panajoti, z družino, iz Trsta.

Pri **Avstrijskem cesarji**: Reinhold Ulbricht, trgovec, iz Draždan. — Rihard Höfgen, učitelj, iz Draždan. — P. Alojzij, kapucinski gvardijan, iz Waraždina. — Alojzij Hegedič, kaplan, iz Pitomače. — Anton Pakič, posestnik, iz Škocijana.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

1. avgusta.

Papirna renta po 100 gld.	81 gl. 10 kr.
Sreberna „	81 „ 90 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	103 „ 40 „
Papirna renta, davka prosta	96 „ 15 „
Akcije avstr.-ogerske banke	863 „ — „
Kreditne akcije	313 „ 30 „
London	121 „ 55 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 74 „
Francoški napoleond.	9 „ 66 „
Nemške marke	59 „ 50 „

Od 31. julija.

Ogerska zlata renta 6%	122 gl. 20 kr.
„ „ 4%	92 „ 15 „
„ papirna renta 5%	89 „ — „
Akcije anglo-avstr. banke	200 gld. 112 „ — „
„ Länderbanke	105 „ 60 „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	553 „ — „
„ državne železnice	318 „ 75 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	215 „ 40 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 125 „ — „
4% „ 1860	500 „ — „
Državne srečke iz l. 1864	100 „ 169 „ 75 „
„ „ 1864	50 „ 168 „ 25 „
Kreditne srečke	100 „ 177 „ — „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 19 „ — „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	108 „ 50 „
„ Ferdinandove sev.	105 „ 75 „
5% štajarske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ 50 „

V Katoliški Bukvarni v Ljubljani

se dobivajo podobice Matere Božje na lepem papirju, na katerih so natisnjene molitve, ki se po vsaki tihi sv. maši z mašnikom opravljajo.

100 podobice veljaj 3 gl.

JEZIČNIK.

Spisal J. Marn.

Dobiva se le še v teh-le letnikih: III., IV., V. à 40 kr., VI., VIII. à 20 kr., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXI. à 60 kr.

Katoliški Bukvarni.